

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilov avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravištvu Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Naši dnevi na vseslovanskem avstrijskem učiteljskem shodu.

Dunaj, dne 8. avgusta 1908.

Prekrasna misel, ki jo je slovensko učiteljstvo gojilo in zagovarjalo že leta in leta, kakor dokazujejo razni letniki „Učit. Tov.“, se bliža svojemu uresničenju.

Edino le Češka učiteljska zveza, ki vsebuje v sebi pravo gnotno in moralno moč, more dostojno izvršiti tako prekrasno in za avstrijske slovanske narode vitalnega pomena misel. V ta namen je sklicala ta „Zveza“ avstrijski slovanski kongres na dneve od 9. do 14. t. m.

Da se je slovensko učiteljstvo v resnici živo zanimalo za ta shod, priča sijajno število učitelje in učiteljev, ki so pohiteli na ta shod. Dva in sedemdeset učiteljev in učiteljic se je odpeljalo v petek, dne 7. avgusta t. l., s posebnim vlakom, ki ga je priredilo hrvaško in srbsko učiteljstvo, v zlato Prago, ker živo čuti potrebo take zveze, zavedajoč se, da je le v taki moči obstoj slovenskega naroda in slovenskega učiteljstva.

Na Zidanem mostu smo se pridružili Hrvatom in Srbom, ki jih je bilo ravno 50, a temu številu so se pridružili še drugi Hrvati in Srbi, v večini trgovci in obrtniki, da pokažejo na ta način učiteljstvu, da vedo upoštevati pomen take zveze in drugič, da se navzamejo v zlato Pragi onih moči za svoj obstanek, ki jih potrebujejo v podkrepitev svojega življenja.

Dohod na Dunaj.

Dohod na Dunaj nas je naravnost presenetil. Gostoljubni dunajski Čehi so nas pričakovali ob tako zgodnji uri — bilo je okrog 5. ure zarano — v lepem številu ter nas sprejeli v krasno opremljeno dvorano „Gabriel“ v Pratu, kjer se je zbral cvet dunajskega čestva.

In ta sprejem nam je očitno pokazal, kako mogočen je češki faktor ravno na Dunaju, in da ni nikakor prazen strah dunajskih Nemcev, ki krote na najbrutalnejši način du-

najske Čeha s tem, da jim odrekajo vsako pravico do šole.

Na postaji dunajski nas je v presrečnih besedah pozdravil komercialni svetnik rektor Palda, veseleč se, da pohaja tako lepo število Hrvatov, Srbov in Slovencev v matičko Prago, da vidi, kako krasne uspehe je dosegel češki narod iz lastne moči, iz lastne iniciative. Zahvalil ga je hrvaški poslanec Modrušan, zagotavljač ga, da se je hrvaški narod tem rajši podal na daljno pot, ker so se mu obenem pridružili tudi hrvaški in slovenski učitelji.

J. Eksner, učitelj na Komenskega šoli, je pozdravil v prvi vrsti hrvaško in slovensko učiteljstvo kot zastopnik slovanskega učiteljstva na Dunaju, proseč ga, da naj ponese v širni svet vest, kako lepo postopa skrbna avstrijska vlada z dunajskimi češkimi otroki, z otroki onih Čehov, ki jih je nad 100.000, to je, da jim ne da niti ene javne ljudske šole, kaj šele srednje! — Zahvaljeval se mu je ravnatelj Dav. Trstenjak iz Zagreba, veseleč se, da vidi med udeleženci tovariša, ki mu priča, da bo morala vlada prej ali pozneje rada ali nerada dati dunajskim Čehom ljudske šole.

V hotelu „Gabriel“ se je na to izvršil med zvoki godbe krasnih slovanskih skladb zajtrk, in ljubeznivemu odboru dunajskih Čehov, ki je uprizoril ta sprejem, je predsedoval grof Seilern, ki je v toplih besedah pozdravil došlece. Dalje so govorili še dr. Lenoch, ki je napil vedno bolj napredujoči ideji po slovanski vzajemnosti, ki jo dokazuje najprej znani vseslovanski gospodarski shod, a takoj nato avstrijski vseslovanski učiteljski kongres. Ta poslednji je faktor, ki ponese misel o vseslovanski ideji med najširše narode sloje.

V imenu čeških dunajskih žen je govorila gospa Zwackova, poudarjajoč pomen pravih slovanskih žen. Govorili so nadalje hrvaški poslanec dr. Lorković, član slovenskega društva „Zvezda“ na Dunaju, Furlan; Platek, zastopnik dunajskega češkega delavstva, borilec na jugu proti germanizaciji, Jakš v imenu češko-dunajskega „Sokolstva“, Češnik Dragotin v imenu Slovencev, dr.

Kušak slovanski vzajemnosti, Radič v imenu avstrijskih Srbov in končno grof Seilern.

Dunajske češke dame so obdarovale nato vse udeležnike s krasnimi šopki.

Izletniki so se na to odpeljali z električnimi vozovi okrog Dunaja in se podali na težko pričakovano pot v Prago.

Pazljivi in gostoljubni dunajski Čehi so nam napravili še zadnje iznenadenje. Okrasili so z zelenjem in slovanskimi zastavami naš posebni vlak, in z glasnimi „Nazdar“-klici smo se odpeljali med brate Čeha. Pričakovali smo sicer mnogo, a dočakali smo naravnost tak sprejem in tako gostoljubnost, da bi jo najsmelejši fantast ne mogel pričakovati.

(Dalje.)

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca julija: K 123.602.18.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znakah. Na prošnje brez vpošiljateljave navedenih znamk se ne odgovarja.

Cesarjeva milost in naši klerikalci.

+ Prva notica današnjega političkega pregleda v našem listu govori o pomiloščenju povodom cesarjevega jubileja. Cesar se ob svojem jubileju spominja tudi nesrečnikov, ki so se pregrešili proti državnim postavam ter zapadli kaznujoči pravičnosti. Najugodnejše v tem cesarjevem aktu vpliva pač pasus, ki govori: „Spregledam tedaj vsem osebam, ki so bile pred razglasitvijo tega pomiloščenja pravomočno obsojene zaradi hudodelstva razžaljenja veličanstva ali zaradi razžaljenja članov cesarske rodovine, še ne prestano kazni ter odrejam, da zaradi teh hudodelstev, ako so se zgodila pred odločenim dnevom, se ne uvede kazensko

postopanje ali pa se že uvedeno ustavi.“ — Poleg drugih pomiloščenj navaja akt še 752 oseb, ki se jim odpušča kazni, oziroma spregleda globa.

S tem dejanjem je najjasnejše utemeljena opravičenost proslavljanja cesarjeve milosrčnosti.

S tem dejanjem milosti pa je tudi dokazal naš vladar, kakšno si želi proslavo svojega vladarskega jubileja. Tam, kjer govori stroga pravica in kazni, naj blagodejno zavladava ljubezen in usmiljenje. Trda roka železnega kazenskega para-grafa naj omahne in izgubi svojo moč pred milostjo plemenitega srca. Odpuščanje namesto kazni, tako govori cesar. Ljubezen namesto strahu in bojazni, tako govori nesrečnik! Oboje pa se izliva v blagoglasen akord človekoljubja in demokratizma.

Tako se godi, kadar vlada in obhaja svoj 60letni vladarski jubilej cesar, ki mu ni bridka usoda prizanesla niti z eno bolešijo, ki more z njo udariti človeka do krvavih ran.

Naj živi milost in usmiljenje do ubogega in trpečega človeštva, ki največkrat samo v bedi in resignaciji izgreši legalna pot! Naj se zlomi sila železne pesti, ki pozna samo trdo besedo neizprosne kazenskega zakonika!

Naj živi človekoljubje!

Toda — žalost!

Cesar je daleč — Bog je visoko. In tako vladajo po naših slovanskih pokrajinah — zlasti na Kranjskem — tirani, ki preko cesarjeve milosti razvijajo svojo kruto oblast. Te oblasti niso dobili v svoje roke po dednih pravicah, ampak ugrabili so si jo od ljudstva zaradi slučajne političke konstelacije. Zato je njihova krutost in maščevalna strast toliko grša in ostudnejša. Brez srca so, zato so tudi njihova dejanja brezsrčna. In ravno sedaj, ko sije cesarjeva milost brez razlike na vse narode in na vse stanove, se kaže krutost teh nasilnikov v toliko temnejših in gnusnejših barvah.

To so naši klerikalci; a tisti, ki najbridejše čuti njih nasilno moč — to je naše učiteljstvo!

Zavladali so na Kranjskem v vsi mogočni prešernosti. Deželni šolski svet — cesarska in kraljeva oblast — jim je sedaj tisto mesto, odkoder vihte svoje palice, ki udarjajo po

LISTEK.

† Albin Virant.

Danes meni — jutri tebi! Tako mi je večkrat rekel blagi tovariš Binko Virant, ko sva se menila o kakem umrlem tovarišu. Služboval je v Istri. Komaj je nastopil službo, že je moral pustiti toliko mu ljubljeno mladino. Zdravil se je doma v Logatecu. Koncem marca mu mine trimesečni dopust, a podaljšati ga je bilo treba do koncem šolskega leta. V tem času se je videzno precej popravil. O posebnih bolečinah ni govoril in komaj je čakal novega šolskega leta, da zopet nastopi službo, ker je bil z dušo in telesom učitelj. Večkrat se mu je prigovarjalo, naj pusti naš stan in vstopi v kak drugi, a on je odločno zavračal vse nasvete, rekoč: „Za učitelja sem se učil, učitelj hočem ostati, otroke preveč ljubim, nego da bi jih ostavil.“

Ljubezen do otrok je pokazal, ko se je lotil z vso vnemo poučevanja sokolskega naraščaja. Kar gorel je ljubezni, ko je videl, kako napredujejo mladi „Sokolci“. Ni se strašil ne truda ne slutnje, da je mogoče to delo prenaporno zanj. On je pač hotel biti le učitelj. — V počitnicah gre v Koper, da pozve, če more dobiti kak drug službeni kraj, zakaj do sedaj je bil v hribih, da nas Bog varuj, kjer bi bilo komaj za kakega hajduka. Obljubilo se mu je boljše mesto, le zdravnik ga naj preišče. Zvedel pa je v svojo največjo nesrečo, da ni za učiteljski stan, ker nima trdnih — pljuč. Zdravnik mu je baje nasvetoval, naj gre k financii, zakaj ob morju bo zanj bolje.

Preveč je slišal; njegovo koprneče srce je bilo ubito. Od zdravnika prišedši je začel bloditi. Na stanovanju so ga komaj obvarovali pogube. Pride domov. Teden dni je blodil okolo ves zamišljen, zbežan, pred očmi je imel le smrt, dokler ga ni objela v soboto ponoči in ga rešila iz neznosnega trpljenja.

Mnogo sre je čutilo zanj. To je pokazal veličasten izprevod. Bratje „Sokolci“ so mu korporativno izkazali zadnjo čast. Vsa inteligenca in letoviščarji so bili v izprevodu; le ljudji, ki pravijo, da žive po božjih zapovedih, niso videli, ker nimajo srca do bližnjega, ki ni njihovih načel.

Dragi Binko pa le mirno počiva in je rešen vse nevhvalečnosti, zavisti in vsega preganjanja. On lahko mirno počiva, saj je hotel delati za najdražji zaklad — za mladino, a bolezen mu ni tega dopuščala. Pri raztelesenju se je izpričalo, da je bil njegov strah opravičen.

Dragi tovariši, lahko veste, da je tudi njega umorila ona navadna učiteljska bolezen, ki trga iz naših vrst bojovnike za povzdigo milega naroda. — V torek dopoldne je bil pogreb — cerkven — iz mrtvašnice v kotiček miru. Učitelj Legat se je spominjal v nagrob-nem govoru vrlin blagega tovariša in se poslavljajal od dragega Binkota v imenu tovarišev. Blag spomin vnetemu sotrpinu! S.

Pismo iz Ljubljane.

III.

Ojej, gospod urednik, koliko potov ima človek zaradi majhne nadučiteljske službe! Zadnjič me pred Prešernovo kavarno dobi Bernot — saj ga poznate — pa me nagovori: „No, Pavliha, ali si že dobil službo?“

„Še ne!“

„Kako pa je to?“

„Veš, zaradi tega še ni stvar rešena, ker ni bil mesten šolski svet sklepčen pri zadnji svoji seji. Maier ni hotel glasovati, ker kompetira njegov svak; Režek ni smel glasovati, ker se sam poteza za to mesto; Gabršek je odstopil; Majaron pa je odšel na letovišče!“

„To je pa ravno prav zate,“ pravi Bernot.

„Zame prav?“

„Seveda! Glej, Pavliha, s tem si si pridobil časa in med tem lahko delaš pri gospodi zase!“

učiteljstvu. Ne samo, da mu odrekajo kruh, ugrabiti mu hočejo celo one pravice, ki mu jih jamči državni šolski zakon in državni osnovni zakon, oba sankcionirana od onega vladarja, ki proslavlja sam svoj jubilej z dejanji človekoljubja!

Cesar odpušča onim, ki so se pregrešili proti zakonom, ter jih imenuje nesrečnike, klerikalci pa neusmiljeno preganjajo učitelje samo zato, ker so drugačnega političnega mišljenja kakor oni, čeprav je po določilih državnega osnovnega zakona vsako mišljenje dopustno.

Svoje krute moči pa ne uveljavljajo samo v deželni šolskem svetu, temveč gonja proti učiteljstvu se je začela vsepovsod po deželi, po cerkvah, po krajnih in okrajnih šolskih svetih. Ostudna gonja ostudnih ljudi!

Lampe, Terseglav, Ravnihar, Mandelj — to so ljudje, ki hodijo nedeljo za nedeljo po deželi, med kmetiško ljudstvo, tamkaj hujskajo proti šoli in učiteljstvu, pozivljajo naravnost na poboj, denuncirajo, jemljejo čast in izpodkopavajo ugled. Kadar niso zunaj, izlivajo v predale svojega časopisja najgrše psovke, blata in obrekujejo, da je čudež, ker se papir sam ne ustavi toliki zlobnosti. Pa kaj hoče papir, ko ploska in blagoslovlja sam škof, potrjen od cesarja, ki proslavlja sam svoj jubilej z dejanji človekoljubja!

Kaj vse je moralo prebiti naše učiteljstvo v zadnjih dveh, treh mesecih, to je nam vsem v živem spominu. Mnogi so bili disciplinirani kruto in brezsrčno, — kar ob kruh so jih hoteli spraviti! — Druge trga klerikalno časopisje ali jih zasramujejo klerikalni govorniki. Toda temu preganjanju in tej gonji še ne bo konca, tudi v jubilejskem letu ne, saj groze klerikalni naši prijatelji, da pridejo na nas še vse hujše reči. Tako je vsaj obljuboval dr. Lampe, ko je zadnjič razlagal svojo ljubezen do učiteljstva v dolenskih Toplicah. Zdi se, da si hočejo nekaterniki z vso silo pridobiti v jubilejskem letu takih zaslug, ki naj popolnoma zatemne cesarjev akt človekoljubja!

Tovariši Fabinc, Siherl, Salberger, Silvester, Korbar, Šemerl, Žirovnik, Wigele, Urbančič, Bunc — ti nam lahko povedo, kako daleč sega klerikalna maščevalnost, zlobnost in hudobija! Mi te in take tovariše častimo in ljubimo, saj je o njih poštenosti, vestnosti in delavnosti najlepši dokaz klerikalno sovraštvo. A hudo je po nedolžnem trpeti preganjanje, ko stoji ob njih vendar toliko slučajev, ki so ostali neznakovani, ker jih ščiti klerikalno strankarstvo. (N. pr. prof. Jarc v Kranju.)

Vsa dežela je sedaj nahujskana proti učiteljstvu, ki izvršuje svoj poklic na podlagi državnega šolskega zakona. Klerikalno hujskanje je seglo tako globoko, da globlje ne more: med mladino seje hudič ljuliko! In to v jubilejskem letu, ko je izrekel cesar željo, naj bo vseh dobrih dejanj deležna mladina!

Obžalujemo, da so se šolske oblasti vrgle pod noge klerikalnemu nasilju sedaj, ko deli cesar milosti! Toda učiteljstvo ne mara nobene milosti, ono hoče samo to, kar mu jamčijo zakoni, sankcionirani od cesarja.

Početje naših klerikalcev pa, ki je v kričečem nasprotju z dejanjem cesarjeve milosti, je tisto zlo, je tista senca, ki zmanjšuje naša vesela čustva.

Ne zabite

„Učiteljskega konvikta!“

„Saj sem bil že pri predsedniku in to je — mislim — dovolj!“

„Pa pri Lampetu še nisi bil?“

„Še ne!“

„Še ne? — Pavliha — ti si norec!“ — reče Bernot, pa mi spusti dim svoje smodke po nos.

„Pfuuu...“ sem namrdnil z nosom — ker ni nič kaj posebno dobro dišalo in pa tudi zato, ker se mi je beseda „norec“ malo pokadila pod nos. „Kake smodke pa kadiš?“

„Take za gospode!“

„Aha, tiste po 5 h — kaj ne?“

Bernot je preslišal mojo opazko in je nadaljeval:

„Če ne greš k Lampetu, potem kar strup vzemi na to, da ne boš imenovan za nadučitelja!“

„Ali misliš?“

„Le mene poslušaj, Pavliha; ti pojdi še danes, zadnji čas pa jutri k Lampetu.“

„K Lampetu?“

„Ne pomaga nič, sedaj so pač take razmere; mene ubogaj pa bo prav! — Servus!“

Srednje šole na Slovenskem.

1. Gimnazije na Kranjskem.

Letno poročilo prve državne gimnazije v Ljubljani je nemško, le neke na koncu se skriva slovensko naznanilo o začetku šolskega leta 1908./9.

Učnih oseb je bilo v drugem tečaju po ločenju nemških nižjih razredov razen ravnatelja 16 stalnih, 7 suplentov in 1 poizkusni kandidat. Za priropis ni nobenega stalnega profesorja, dasiravno bi morala biti dva. Eno mesto je bilo razpisano že pred enim letom in je deželni šolski svet že lani stavil predlog glede imenovanja, a vendar se niti imenovanje ni izvršilo, niti se prosilcem vloge vrnilo, da bi mogli drugam prositi. Tako se pri nas zavlakuje imenovanja v škodo profsorskemu naraščanju in v škodo učeči se mladini. V Kočevje pa sta bila namesto dveh premeščenih profesorjev kar brez razpisa imenovana dva nemška kandidata, od katerih eden še niti ni bil suplent!

Med učnimi osebami prve gimnazije sta še vedno dva Nemca, dočim na nemško filialko niti slovenskega suplenta niso prevzeli, ampak so poklicali enega z Dunaja, Slovenca pa postavili na suho. Sicer pa je sploh premalo učnih mest sistemizovanih, kakor kaže veliko število suplentov. Gimnazija ima vključno odhodu Nemcev še vedno 535 dijakov v 14 razredih. Gimnazija v Trstu na primer je imela letos samo 462 učencev tudi v 14 razredih, a poleg ravnatelja 19 stalnih profesorjev, gimnazija v Mariboru 453 učencev v 12 razredih, a tudi 19 stalnih profesorjev. Zakaj se ravno v Ljubljani tako varčuje s profsorskimi službami? Prej omenjena tržaška državna gimnazija ima 4 šolske sluga, prva državna v Ljubljani pa samo dva!

Nemška filialka prve državne gimnazije v Ljubljani je štela v 4 razredih s 3 deklacijami skupaj 92 učencev. Od teh je 71 dečkov nemške narodnosti, 11 slovenske (kaj delajo ti tukaj?!), 2 laške in 5 češke. Še zanimivejša slika se nam pokaže, če pregledamo razdelitev učencev po rojstnem kraju: 34 učencev je rojenih v Ljubljani, 19 na Kranjskem izven Ljubljane. Ker so skoro gotovo vsi tu vpisani Slovenci tudi na Kranjskem rojeni, zato ostaja 42 (dvainštirideset) nemških dijakov, ki so rojeni na Kranjskem! (Treba bo enkrat vse dijake slovenske narodnosti, oziroma njih starše po imenih navesti.)

Iz ostalega poročila nemške filialke je tudi zanimivo dejstvo, da petje poučuje pevodvaja nemškega telovadnega društva (Der Sangwart des „Deutschen Turnvereines“), slovensčino kot prost predmet pa sedanjji vodja filialke profesor Pucsko. Radi bi vedeli, kakšne pesmi goji omenjeni pevodvaja: še bolj pa nas more zanimati kakšno slovensčino uči gospod vodja, o katerem se nam je z vso gotovostjo zatrdilo, da gospodje, ki so leta in leta z njim službovali, niso slišali niti ene slovenske besede iz njegovih ust in da je mož z železno doslednostjo na slučajna slovenska vprašanja dajal vedno edinole nemške odgovore. In takšen gospod, ki leta in leta v olikani družbi ni odprl ust za slovensko besedo, naj koga s pridom uči naš jezik? Tozadevno bi si dovolili opozoriti gospoda deželnega šolskega nadzornika na njegovo uradno dolžnost, da prisostvuje temu pouku in da ga sodi natanko in strogo, kakor sodijo nemški vseučiliški profesorji znanje nemščine naših kandidatov. Ako naj ima pouk slovensčine na tem zavodu sploh kakšen praktičen pomen, potem je nujno potrebno, da se poveri učni osebi, ki je v vsakem oziru za to usposobljena!

Letno poročilo druge državne gimnazije v Ljubljani je izmed vseh državnih srednjih šol edino slovensko. Zakaj so v tem poročilu odloki učnih oblasti nemški? Nadalje komu naj služi (nemško) naznanilo o začetku šolskega leta, ko vendar med 421 dijaki niti enega nemške narodnosti? Dasi se je zdela ta gimnazija vedno za slovensko, vendar je na nji nemški profesor dr. Jauker, ki niti slovenski ne zna. Kako se pa slovenski starši slovenskih dijakov posvetujejo s tem profesorjem o napredku učencev? Profesor dr. Jauker je kakor smo zvedeli, usposobljen le za zgodovino z nemškim učnim jezikom. Ker se pa zgodovina samo v višjih razredih poučuje nemški, in to ne zadoštuje za učno obveznost, zato poučuje profesor dr. Jauker še nemščino, in sicer v višjih razredih, ne da bi bil usposobljen za ta predmet. Ta profesor je torej neraben na tej gimnaziji in je bil protipostavno brez razpisa na nji nameščen!

Sploh pa nas preseneti na drugi gimnaziji veliko število suplentov (9), ki so skupaj z 2 poizkusnima kandidatom imeli v učiteljskem zboru večino proti samo 10 stalnim profesorjem!

Druga gimnazija je dobila lani novo poslopje. Sicer se sliši, da se je tudi tukaj štedilo kolikor se je moglo, in da se je prihranilo veliko tisočakov, tako da so zaraditega prostori za nekatere zbirke pomanjkljivo urejeni, vendar je poslopje vsaj za sedaj dovolj veliko. Ima namreč 13 učilnic, ravno za 13 razredov, kakor jih je bilo letos. A Bog varuj, da bi zavod napredoval, da bi se število dijakov in razredov pomnožilo — ne bi bilo več učilnic zanje! In vendar se tako poslopje zida kvečjemu enkrat na sto let. Poslopje za prvo gimnazijo v Ljubljani že prvo leto ni zadostovalo, poslopje za drugo gimnazijo za sedaj ravno še zadostuje; kdaj pa se bo zidalo pri nas šoleko poslopje, ki bo zadostovalo vsaj za 50 let naprej?

Tudi letno poročilo državne gimnazije v Kranju je nemško. Vprašati moramo ravnateljstvo te gimnazije, zakaj pri razdelbi stavi Nemce na prvo mesto, dasi jih je samo 6, Slovence pa, katerih je 295, na drugo mesto? V tem ne moremo najti prav nobenega načela; Nemci ne pridejo na prvo mesto niti po številu niti po abecedi. V zadnjem slučaju bi prišla češka („böhmisch“) narodnost pred nemško, po številu pa brez dvoma Slovenci. Ako pa ima to razvrščenje svoj vzrok v slovenski „ponižnosti“, potem pa izražamo odločno željo, da bodi takšnih instiktivnih pojavov suženjskega mišljenja naše gospode vendar enkrat že konec!

Da je poročilo državne gimnazije v Novem mestu (Rudolfowem) nemško, tega po dosedanjih izkušnjah ni treba posebe poudarjati. Med profesorji se nabaja zgodovinar, ki — po opetovanem zatrjevanju

nižjih gimnazijcev — baje mlati grozno slovensčino. Ali bi se ne dalo možu pomagati do kakšne boljše službe kje na Tirolskem, kjer mu ne bi bilo treba predavati slovensko? O uvedbi slovenskega učnega jezika za grščino v tretjem razredu in za nekatere predmete v petem razredu, o vsem tem ravnateljstvo novomeške gimnazije nič ne ve. Dotične knjige se za prihodnje šolsko leto predpisujejo še vse nemške.

Ravnateljstvo prve gimnazije v Ljubljani tudi pravi, da se bodo rabile iste knjige kot lani, torej nemške. To vendar ni mogoče! Po pogajanjih slovenskih poslancev z ministrstvom in po sklepu deželnega šolskega sveta kranjskega se mora polagoma uvesti slovenski učni jezik, kakor je bilo brati po vseh slovenskih časopisih. Mari to ne velja za prvo gimnazijo v Ljubljani in za gimnazijo v Novem mestu? Ako pa velja, zakaj slavnemu ravnateljstvu ne omenita tega niti z eno besedo v svojih poročilih?

Letno poročilo kranjske gimnazije navaja za grščino v tretjem razredu že dr. Tomiškovce knjige ter za verouk v petem razredu dr. Svetinovo knjigo z opazko pod črto: „Za slučaj, da se uvede slovenski učni jezik.“

Druga gimnazija v Ljubljani pa v poročilu sploh ne navaja učnih knjig, „ker ministrstvo tozadevnih predlogov še ni rešilo.“

Katero je torej zdaj pravo? Ali ne veljajo za gimnazije v Ljubljani, v Kranju in v Novem mestu iste določbe, ali spadajo vse te gimnazije pod različne deželne šolske svete ali celo pod različna ministrstva, da postopa vsaka po svoje?

Gimnazija v Kočevju se je letos s petim razredom razširila v višjo gimnazijo in je imela koncem šolskega leta v petem razredu 11 (enajst!) dijakov, v vseh 5 razredih pa 110, med temi 15 Slovencev in 2 Hrvata. Rojenih je 98 na Kranjskem; ker so med temi gotovo vsi slovenski dijaki (15), zato ostaja 83 nemških dijakov, ki se na Kranjskem rojenj in za katere država vzdržuje celo gimnazijo v Kočevju! Kakor že cela kočevska gimnazija pomenja nepotrebno izdajanje državnega denarja, tako še posebe pripravljalni razred, ki je štel letos 7 (sedem) učencev!

2. Gimnazije na Štajerskem.

Na višji gimnaziji (nemški) v Celju je bilo med 341 dijaki 93 slovenskih, to je 27,5%; profesorja pa sta le dva Slovence, in sicer za verouk in slovensčino, za katere predmete ne morejo dobiti Nemca. Po rojstvu je 228 iz Štajerske, 113 pa iz drugih dežel. Če od teh 228 štajerskih dijakov odštejemo 93 Slovencev, dobimo še 135 nemških dijakov iz Štajerske, za katere se vzdržuje cela nemška gimnazija v Celju. Pripravljalni razred, ki podaljša dijakom s kmetov dobo študij za eno leto in s tem poveča stroške, je štel letos 8 (osem) učencev!

Nasamostojnih slovensko-nemških razredih v Celju je bilo v 4 nižjih razredih 164 dijakov, vsi Slovenci. Profesorji so večinoma „prideljeni“ iz drugih zavodov. Vsa uredba teh razredov je v sramoto moderni državni upravi in ima, tako se nam dozdeva, namen uničiti ta za spodnještajerske

Dalje v prilogi.

uslišijo moje prošnjo, pa mi podeli nadučiteljsko mesto v Ljubljani!“

„Vsak osel hoče biti dandanes že nadučitelj! Iz tega ne bo nič, ti povem, da ne!“

„Naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, bil sem že pri gospodu predsedniku in on mi je že deloma obljubil, da...“

„Kaj bo predsednik, kaj bo ta človek! Kaj ima pa on govoriti in obljubovati brez Šustersičeve in moje vednosti? Ali morda on oddaja učiteljska mesta? To bi bila lepa, haha.“

„Naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, dekrete pa vendar še podpisuje gospod predsednik!“

„Dosedaj še, pa to ne bo dolgo trpelo, to se mi mora vzeti iz rok, dekrete bom podpisaval jaz pa nihče drugi!“

„Pa naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, saj ima pri oddaji služb govoriti ves dež. šolski svet — ne li?“

„Seveda, seveda!“

„No, in naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, če bi se pa drugi gospodje potegnili zame, potem bi...“

če pustim cilinder tudi doma v škati, ako ne smem z njim stopiti pred njih.“

Lampe je nekaj godrnjal, kar se je čulo tako nekako kakor „osu“ — meni se je pa zdelo, da sem ga pokidal s svojim cilindrom, čeprav sem mislil prav. Odsedaj bom jemal zmeraj čepico; v predsobi jo bom pustil, gospodje bodo pa mislili, da sem prišel v cilindru k njim; Pavliha se bo pa v pest smejal, ker se bodo gospodje pustili tako farbat!

„No, kaj pa pravzaprav češ?“ me nahrlil Lampe.

„Naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, zdaj pa že vem, da bodo uslišali mojo prošnjo, ker so tako prijazni z menoj, da me tikajo; gotovo sva krave skupaj pasla, pa jaz se ne spominjam več na to!“

„Nič — krave skupaj pasla! Ali nič ne vidiš, kaj se godi okolo tebe, ali ne veš, da so se vrnili Zavašnikovi časi in da bo od sedaj vsak župnik in kaplan tikel učiteljstvo?“

„Naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, nič nisem videl — prav nič, pa meni je tudi vse eno, če me oni tikajo — samo da